

Говор поводом обиљежавања чланства Босне и Херцеговине у УН-у

Вриједи изговорена ријеч.

**Говор високог представника Валентина Инцка
поводом обиљежавања 22. годишњице
чланства Босне и Херцеговине у УН-у
Универзитет у Сарајеву, 19. мај 2014. године**

Даме и господо,

На самом почетку, желим да изразим саучешће породицама жртава и онима који су погођени овом страшном поплавом.

Желим да захвалим професору Авдиспахићу што ме је позвао да вам се придружим на Универзитету у Сарајеву да обиљежимо 22. годишњицу чланства Босне и Херцеговине у УН-у.

Генерална скупштина УН-а је 22. маја 1992. године – без гласања – примила Босну и Херцеговину у чланство Уједињених нација.

Претходно је – 20. маја – Савјет безбједности УН-а усвојио резолуцију којом се препоручује да се ова земља прими у чланство и изражава увјерење да ће “Босна и Херцеговина дати значајан допринос раду ове организације”.

У овом позитивном контексту, задовољство ми је да будем овдје и учествујем у данашњој дискусији.

Ова годишњица чланства у УН-у пада у једном прилично тешком периоду, али, наравно, ако узмемо у обзир околности под којима је ова земља тада примљена у чланство УН-а, ствари онда долазе у праву перспективу. У мају 1992. године, над Босном и Херцеговином се надвила тама: данас, без обзира на све њене

проблеме, много је више свјетла него таме.

У годинама након рата, ова земља и њен народ направили су значајан раскорак између трагичне прошлости и садашњости која има доста недостатака. Доста тога је урађено, сада је изазов да се не само креће у правом смјеру, него да се креће брже, тако да можемо направити транзицију ка потпуном и трајном опоравку.

Партнерство са УН-ом

Народ Босне и Херцеговине начинио је помаке радећи заједно са међународним партнерима, а Уједињене нације су биле један од кључних стратешких партнера.

За вријеме сукоба, припадници Заштитних снага УН-а предано су радили на томе да се ублаже неке од најгорих посљедица сукоба. Припадници UNPROFOR-а омогућили су УН-у и другим хуманитарним агенцијама да довозе помоћ грађанима, и многи од њих су тада изгубили животе.

Након рата, Међународне полицијске снаге УН-а помагале су да се домаћа полиција деполитизује, а UNHCR, UNICEF, UNDP и друге агенције УН-а наставиле су да пружају дугорочну помоћ, а неке од ових агенција и данас су активне у Босни и Херцеговини.

Особље УН-а је понудило своју стручност у многобројним аспектима како би се дао директан и ефикасан допринос послијератном опоравку. Босна и Херцеговина је почела да узвраћа властитим доприносом чим је дошла у позицију да је то могуће.

Када сам се обраћао Савјету безбједности УН-а прије четири године, Босна и Херцеговина је тек почела свој двогодишњи мандат као нестална чланица Савјета безбједности, што је задатак који је одлично урадила. А већ неколико посљедњих година, јединице Оружаних снага Босне и Херцеговине успјешно учествују у мисијама подршке миру у оквиру мандата УН-а.

Припадници Оружаних снага Босне и Херцеговине који су распоређени у међународним мисијама важан су елемент у ширењу глобалне солидарности с људима који живе у зонама сукоба, а на један посебан начин, они нуде наду, јер долазе из земље која је прошла кроз ужас рата и која ради на опоравку.

Наравно, ту је и питање Сребренице. Желио бих да кратко цитирам Кофија Анана, који је рекао 1999. године. “Сребреница је искристализовала истину коју су Уједињене нације и свијет у цјелини прекасно схватили: да је Босна и Херцеговина представљала колико војни сукоб, толико и морални изазов. Сребреничка трагедија ће заувјек прогањати нашу историју.”

Додао је да је кључна порука Сребренице да се “намјерном и систематском покушају угњетавања, протјеривања или убијања цјелокупног народа морамо одлучно супротставити свим расположивим средствима.”

Златне прилике

Обраћајући се Савјету безбједности у мају 2010. године, рекао сам да су се прилике на западном Балкану значајно промијениле на боље. То је био период када су сусједне земље, определијене за европске интеграције и жељне да буду дио економске, културне и политичке ренесансе југоисточне Европе, почеле да се баве тешким питањима истине о ономе што се догађало током 90-их година.

Дипломатија је радила на успостављању нових веза, а непријатељства која су тињала више од деценије почела су да се стављају у други план.

Тада сам рекао да је Босна и Херцеговина у ситуацији да стекне корист због овог новог и позитивнијег регионалног окружења.

Нажалост, морамо признати након четири године, то није био случај.

Земља није била у стању да уграби златну прилику због тога што њени лидери нису били у стању да подстакну вољу или креативну

способност да покрену Босну и Херцеговину с остатком региона у смјеру који више обећава.

Да ли је ова прилика протраћена? Да, јесте.

А посљедице данас осјећају грађани. Високе стопе сиромаштва, криминала, корупције и незапослености могу се приписати неуспјеху политичара да крену дубље у европске интеграције заједно са свим сусједима Босне и Херцеговине.

Да ли је ова прилика заувјек изгубљена? Не, није.

Веома је битно да јавност буде упозната с овом основном – и позитивном – чињеницом, посебно у мјесецима који претходе општим изборима у октобру.

Прилика није заувјек изгубљена. Босна и Херцеговина се може вратити на прави пут. Још увијек је могуће поправити оно што је изгубљено посљедњих година.

Регионално окружење је и даље позитивно.

Хрватска је, на примјер, сада држава-чланица Европске уније, што значи да се Босна и Херцеговина налази буквално на граници са ЕУ. Србија је начинила значајан напредак на путу ка европским интеграцијама, а остале сусједне земље се крећу у истом правцу.

У међувремену, канцеларије Делегације Европске уније и специјалног представника Европске уније у Босни и Херцеговини чине највећу дипломатску мисију ЕУ ове врсте било гдје у свијету, рефлектирајући сталну одлучност ЕУ да овој земљи понуди сву помоћ која јој је потребна да преброди препреке на путу ка европским интеграцијама.

Једино питање је да ли ће Босна и Херцеговина или не одговорити на тај изазов и искористити ту помоћ и позитивно окружење у региону.

Грађанско друштво проналази свој глас

И могуће је да на ово питање неће одговорити страначки лидери него сами грађани због тога што може доћи до значајних промјена у домаћем политичком окружењу.

У посљедњих дванаест мјесеци, грађанско друштво у овој земљи је почело проналазити свој глас. Грађани широм политичког и географског спектра су се окупили да артикулишу своје незадовољство *status-om quo* и погоршањем социо-економске ситуације.

Чак ни страначки лидери не могу тврдити да су посљедњих година постигли резултате које су обећали. Грађани захтијевају објашњење за изостанак напретка.

Они желе да знају:

- Зашто се Босна и Херцеговина не креће напријед у процесу европских интеграција и тако губи милионе еура у ЕУ фондовима умјесто да се та средства троше на пројекте за добробит грађана;
- Зашто власти не чине ништа да сузбију корупцију која је присутна на свим нивоима друштва;
- Зашто пословно окружење није погодно за улагања која би могла створити нова радна мјеста у БиХ;
- Зашто се јавни приходи, укључујући приход од напредног ПДВ система, не дозначавају у довољним количинама за економски развој и побољшање услуга за добробит грађана;
- Зашто је јавна дебата угушена политичком контролом медија и малтретирањем независних новинара.

Ова питања могу добити одговоре у наредним мјесецима. Предизборна кампања се дешава у вријеме када грађани имају пуно тога за рећи, у вријеме када апетит за стварном дебатом и дијалогом никада није био већи. Уз ову нову одлучност грађана, могло би се чак рећи да ће кампања у 2014. години бити прва стварна предизборна кампања од када је Босна и Херцеговина примљена у чланство УН –а прије 22 године.

Уколико четири милиона грађана ове земље заиста желе да

наметну своје захтјеве, онда ће политичке странке морати јасније и убједљивије објашњавати своје политичке платформе. Протести широм земље, током протеклих 12 мјесеци, показују да грађани више нису спремни да прихватају политичке слогане умјесто практичних политичких рјешења, и да грађани могу да превазиђу међуетничке подјеле чак и ако неке од главних политичких странака то нерадо чине.

Прије четири године у свом обраћању пред Савјетом безбједности алудирао сам на чињеницу како је штетно што међу странкама нема консензуса о томе каква би држава Босна и Херцеговина требало да буде. Није постојала заједничка визија.

А сви морамо бити свјесни да исту ситуацију имамо и данас.

Но, уколико политичари не могу креирати заједничку визију то не значи да то не могу учинити сами грађани.

Недавно истраживање јавног мнијења спроведено у цијелој земљи утврдило је да скоро 80% грађана који су учествовали у анкетама сматра да су политичари дио проблема с којима се њихове породице суочавају.

Мање од 5% вјерује да политичари могу заиста ријешити проблеме с којима се суочавају обични грађани.

У вријеме спровођења анкете, скоро три четвртине анкетираних навели су незапосленост као најважније питање којима се странке требају бавити током предизборне кампање.

Незапосленост је била далеко испред свих других питања. Само 3% грађана сматра да етничка питања треба да буду најважније теме предизборне кампање, а скоро 76% вјерује да се грађани БиХ могу међусобно слагати без икаквих проблема и да етничке тензије узрокују политичари, а не обични грађани.

Чињеница је да су грађани у овој земљи слични грађанима у било којој држави у Европи: имају исте проблеме, исте бриге и иста надања и страхове за властиту будућност и будућност своје дјеце.

То је нешто што многи страначки лидери не желе чути.

Али, то је чињеница жељели они то чути или не.

Динамична предизборна кампања базирана на суштинским питањима

Ради овога вјерујем да ова предизборна кампања може да буде међу најбитнијим и најзначајнијим кампањама икад.

Многи кандидати ће можда покушати да се врате на познате приче које изазивају страх и неповјерење – али грађани желе да разговарају о томе како ће се кандидати борити с материјалним и социјалним проблемима са којима се ова земља суочава.

И за разлику од претходних избора, грађани ће овог пута морати да утврде питања за дебату. То је оно што и раде посљедњих дванаест мјесеци. Грађани преузимају иницијативе и приморавају своје политичке представнике да одговоре на њих.

Ово је позитиван слијед догађаја у једној здравој демократији.

Многи проблеми с којима се земља суочава могли су се избјећи да није испуштена златна прилика посљедњих неколико година.

Али сада је питање: како искористити прилике које су још увијек пред нама?

Од краја рата, Босна и Херцеговина је начинила помаке користећи механизме који су успостављени у оквиру Дејтонског споразума. Данас је ситуација значајно боља него прије десет или петнаест година.

Али могла би бити много боља и *биће* много боља ако се дејтонски механизми буду користили за добробит грађана умјесто да се користе, као што је био случај у посљедње вријеме, за блокирање помака и погоршање живота грађана.

Ова неприхватљива ситуација може се превазићи динамичном предизборном кампањом која ће се бавити суштинским питањима.

Задатак пред политичким странкама је да увјере јавност да

овакве изгледе могу преточити у стварност. Ако је то оно што обећавају, није ли онда разумно питати их да објасне како намјеравају да то ураде.

Ове године обиљежавамо 22. годишњицу чланства Босне и Херцеговине у Уједињеним народима. Прије двадесет и двије године, када је примљена у чланство као нова држава чланица, ова земља је кренула у период од три и по године ужасног мрака, Данас, свјетло постоји. Можемо видјети пут напријед. Ствари се могу побољшати – и могу се побољшати веома брзо ако грађани узму судбину ове земље у властите руке и буду разговарали о позитивним стварима.

Ово се већ догађа. Ако глас грађана постане јачи и самоувјеренији у наредним мјесецима, имаћемо више основа за оптимизам него што смо имали задњих година.

Хвала.